

NOVICA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti. sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 8. septembra 1855.

List 72.

Gospodarske skušnje.

Košena moka je dobra živinska kerma.

Časnik „Ill. landw. Dorf.“ piše od košene moke sledeče: Kostí imajo v 100 delih 33 delov lima, zato voljo tudi mesojedna žival tako rada je kostí, ktere se sicer zametujejo. Če zmlete kostí damo prešičem in kuretini jesti, se bojo dobro spitali, in tudi gnoj od njih bo posebno dober. Kuretina je košeno moko, če kostí niso bile kuhane, samo na sebi brez vse druge kerme, in se po nji zlo spita (odebeli.)

Bolezen po krompirji pri goveji živini.

V žganjarjah in olarijah, v katerih iz krompirja delajo sirup, žganje itd. in s tem, kar ostaja od krompirjeve bloje, govejo živino kermijo (futraro), si napravijo pri živini neke posebne garje in noge ji otekó, od nog se pa širi bolezen gori po životu. Če bolezen dalje terpi, se jim začne nad parklji gnojiti, vgnjide začno razjedati pod kožo, in če se ob pravem času ne pomaga, za sušico živina pogine. Izperva je pomoč lahka; nič drugega ni treba storiti, kakor kermo (futer) premeniti, in namest krompirjeve obloje le dobrega sená in slame pokladati, zraven tega pa živino pridno v hladno čisto vodo voditi, da se koplje. Ravno tako se mora ravnati, če je bolezen že huji, le da se vgnjide morajo še posebno ozdravljati. Čudno je pa to, da se ta bolezen le takrat napravlja, kadar je krompir v hramih ali jamah močno kaliti začel in se tak krompir rabi v imenovanih fabrikah. Verjetno je, da se takrat, kadar krompir začneja kali poganjati, neka posebna škodljiva stvar v njem izcimi, ktera od živine povzita, napravlja tiste garje in otekljine po životu.

Okopovanje nogradov v jeseni.

V nogradih vöslavških poleg Dunaja okopujejo nograde spet v jeseni, kakor so jih nekda v teh krajih sploh okopovali, in prav hvalijo se. Zemlja postane bolj voljna, ker jo je srez podelal; deževnico in snežnico popolnoma popije, in če je tudi poletje zlo suho, ostane še zmiraj dosti vlažnosti pod zemljo. Stanovitni plevél se s tem bolje pokončá; seme vsega plevéla dozori v jeseni, in kadar se spomladi v postu vinograd okopuje, se popolnoma pokončá. Tudi to dobro ima jesensko okopovanje, da vsako drugo delo v prihodnjem letu se lažje opravi, in s tem se poravnajo tudi stroški, ki jih je prizadajalo jesensko okopovanje.

Skušnje z limonovo vodo zoper tertno bolezen v Bocnu na Tiroljskem.

V „Allgemeine Zeitung“ se piše o tem sledeče: „Skor povsod so po Tirolih poskušali letos od Dr. Vulkana najdeni pomoček limove vode zoper tertno bolezen. Kjer koli so rabili to vodo dosti zgodaj (berž ko se le kaj malega pokaže) in da je dosti redka bila (poldrugi lot lima na bokal vode), in ker so, če je treba bilo, tudi dvakrat z njo grojzde umivali, je dobro poma-

gala. Naj več je nad tem ležeče, da se zgodaj rabi, in tako ubrani, da se plesnjivec ne zasede preveč v jagode. Če se je škodljivi plesnjivec v lupino že preveč vrnil, se jagoda le nerada navzame lima, plesnjina se čedalje bolj zaraša, in če se tudi zatara, ostane koža gerbasta in se lahko razpokne. V Eppan-u, blizu Bocna, so nekteri kmetje mislili, da je greh z limom umivati grojzde, rekoč, „da zoper štrafingo božjo se človek ne sme upirati;“ enega kmetiča je gnala vest celó k fajmoštru, in ko so mu ta rekli, da tudi oni spirajo svoje terte z limom, je prikrical domú: „Le limajmo, le limajmo; gospod fajmošter tudi limajo.“ Nekteri pa so se lotili tega pomočka še le, ko so se prepričali, da so tudi kapucinarji v svojem vertu grojzde spirali z limovo vodo. — Bog varuj tudi v prihodnje naše nograde te nadloge, ktero po Laškem sploh „tertno kolero“ imenujejo! To pa vendar tudi vémo, da naši kmetje imajo bolj zapopadke in da vejo, če nam Bog pošilja bolezin, nam v svoji milosti ponuja tudi pomočke zoper nje, katerih se smémo in smo celó dolžni se posluževati, če ne, bi tudi greh bil, da zdravniki ozdravljajo bolnike, ki zbolijo za to in uno bolezen.

Čbelarska novica.

V Kolonii (Köln) na Pruskem so čbelarji, ki imajo po 800 panjev. Bčelice njih pa ne išejo medú iz cvetic polja ali vertov, ampak v ondašnih sladkornicah (cukrofabrikah). Sladkor iz pése je tem živalicam tako všeč, da celó čbelarji iz kmetov dajejo čbele v mesto na pašo in za-nje plačujejo stanovanje. Pa kaj se je letos zgodilo? Lastniki teh fabrik so se pritožili pri sodnii, da se jim velika škoda godí, in ta je na to prepovedala, da nihče ne sme čbeljnaka imeti v mestu. Čbelarji so se pa zoper to prepoved pritožili pri ministerstvu, in radovedno se pričakuje, kaj bo ono sklenilo.

Gojzdnarska in jezikoslovna drobtinica.

Na prošnjo v 59. listu „Novic“ so nam prečastiti gosp. fajmošter Anton Ukmar iz Tomaja na znanje dali slovenske imena hrastov, ki so na Krasu navadne, in rekli, da, kolikor je njim znano, med Gorico, Terstom, Reko in Ljubljano rastejo trojni hrasti: 1) Gnjelc (*quercus robur* L. Steineiche), ki daje manjši pa za pitanje prešičev naj bolji želod. 2) Gradén (*querc. pedunculata*, Stiel-oder Sommereiche); želod njegov je večji pa ne tako dober; les je gladkeji od gnjelca, pa manj terpežen; spomladi zeleni gradén 8 do 14 dni prej kakor gnjelc. 3) Cer (*querc. cerris*, Zerreiche); želod ni nič vreden; les pa je za kole pod zemljo posebno pripraven, ker sčasoma postane terden kot železo, tako, da se naj težje poslopja varno na-nje zidajo; nova cerkev sv. Antona v Terstu stoji na cerovih stebrih. Na gnjelcu se narejajo izrastki terdi in drobni, iz katerih se dobra tinta nareja; te imenujemo pri nas gavke (navadno